

Nieuwsbrief
Jaargang
12

Nummer
37

december 2020

NIEUWSBRIEF JOE ENGLISH, KUNSTSCHILDER

Beste kunstvriend,

Na vier Corona-nieuwsbrieven geïllustreerd met schilderijen van Joe English, zijn wij blij onze Kerst- en Nieuwjaarswensen te mogen aanbieden met het mooie werk van gast-kunstschilder Samuël De Vriendt. Als goede vriend van Joe bleven zij *'broeders in de kunst'* over de dood heen. Samuël steunde de familie English-Goedemé om Joe's kunsterfenis te bewaren.

De drie koningen zijn de archetypen voor allen die zoeken naar aangepaste geneesmiddelen en behandelingen tegen het corona-virus. Zoals u in deze nieuwsbrief kunt lezen heeft het virus ook in ons netwerk slachtoffers gemaakt. Wij houden afstand zoals de drie koningen, maar blijven cultureel verbonden met hetzelfde doel: onze mentale en fysieke gezondheid in 2021.

Piet De Baere en Co English

"k Heb nog wel een lammeke, drie eitjes en een Vlaaike in mijn korfke, ter eere van 'tkindje..."

'De drie Koningen op zoek...tijdens de Kerstnacht,' Samuël De Vriendt, od. sign. (1929)

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:
Joe English, Kunstschilder vzw
Vuldersreitje 2 - 8000 Brugge
www.joe-english-kunstschilder.be
e-mail: co.english2@gmail.com

In dit nummer

Beste Kunstvriend	p.1
100 jaar IJzerbedevaart	p.2
Elisa Goedemé	p.3
Herman Van Den Reeck	p.4
Over grootvader J. Filliaert	p.5
Afscheid van kunstvrienden	p.6
Levend archief en Recente publicaties	p.7
Eigen publicaties & Kunstkaarten	p.8

100 jaar geleden in Veurne en Steenkerke

1ste IJzerbedevaart: de Joe English-hulde

In de vorige Nieuwsbrieven nrs. 33 tot 36 reconstrueerden wij het verhaal van het ontstaan van de eerste IJzerbedevaart van 1918 tot 1920, gezien door de ogen van Joe's echtgenote Elisa Goedemé, nu 100 jaar geleden. Op zaterdag 5 en zondag 6 september 2020 werd dit gebeuren herdacht met een blik op de toekomst. Op www.100jaarijzerbedevaarten.be kan men dit terug oproepen en de film bekijken die Sam Vanoverschelde maakte in opdracht van Aan de IJzer.

Op de militaire begraafplaats in Steenkerke waar Joe English begraven lag van 1918 tot 1932, werd er op 6 sept. om 15u een toespraak gehouden door Co

English samen met haar zoon Sam. Daarna volgde een bloemenhulde met muzikale begeleiding door Willem Vermandere. De volledige toespraak kan gelezen worden op www.joe-english-kunstschilder.be, hier volgt een korte passage uit de tekst:

...

Het oorspronkelijke doel van de eerste IJzerbedevaart werd als volgt verwoord:

“de verbroedering van de strijdende levenden met de in de strijd gesneuvelden”

Nu zouden wij zeggen: “om in gesprek te komen met de overledenen die hier begraven liggen en om te mogen luisteren naar hun triest verhaal, dat we later hun IJzertestament zijn gaan noemen”. Het was voor de vrienden en familieleden een belangrijke stap in hun rouwproces. Daarvan hebben wij het bewijs gezien. Bij iedere latere bedevaart groeide het aantal aanwezigen, die smeekten om het onrecht te vergelden en om samen hun verdriet te verwerken. Tijdens de jaren 1920 tot het einde van de jaren 30 kwamen bij elke bedevaart soms meer dan 60.000 mensen naar Diksmuide.

...

*Joe ligt hier niet meer begraven! Dus brengen wij vandaag hulde aan alle frontsoldaten die sneuvelden. Elke oorlog is er één te veel, elke dode in een conflict is er één te veel. Onze overgrootvader heeft de Heldenhuldezerk, die er hier **altijd met kop en schouders boven uitsteekt**, ontworpen tijdens WO I. Heldenhulde werd gecoördineerd door Dr. Verdun, die na de oorlog ook het verbond VOS zou oprichten. Zo zorgde de dokter zowel voor de overleden als overlevende kameraden. **Heldenhulde zorgde voor de zerkjes die bekostigd werden door de vrienden.** De Vossen en het IJzerbedevaartcomité zijn deze zerkjes ook na de oorlog blijven inzetten om hun boodschap over de dood heen kracht bij te zetten. **Na 100 jaar zijn deze kleine monumentjes de getuigen van de kameraadschap tussen de vele jonge mensen die hier bijna 5 jaar leefden in erbarmelijke omstandigheden. En in dit geval werd een Iers-Keltisch kruis een symbool van een Vlaamse identiteit.***

...

*Het is niet alleen honderd jaar geleden, het is ook honderd jaar lang, dat deze soldaten geëerd werden. Dat is best impressionant: weinigen is het gegeven om na honderd jaar nog bij het graf herdacht te worden. Dit heeft in het licht van de geschiedenis veel te betekenen. Willen we die honderd jaar nog verder doortrekken, laat ons dan dit **momentum** aangrijpen om vanaf nu ook die eeuw te gaan herdenken, en daarmee bruggen te bouwen tussen de generaties kinderen van de IJzerbedevaarten met de kinderen van vandaag, de verdrukten van vroeger en vandaag, het onrecht van vroeger en vandaag. Om altijd waakzaam te zijn. Moge het een impuls geven tot het optimaliseren van de samenwerking...*

Elisa Goedemé, echtgenote van Joe English

(Antwerpen 1876 – Brugge 1926)

Na het overlijden van Joe op 31 augustus 1918 werd Elisa bekend als “Mevrouw” en/of “Weduwe Joe English”. Af en toe hebben wij in onze nieuwsbrieven laten weten dat zij een begaafde kunstzangeres en muziklerares was. Zij was tevens als enige vrouw in 1924 stichtend lid van het IJzerbedevaartcomité. Dankzij Elisa en Joe’s jeugdvriend Samuël De Vriendt en later haar zoon Raphaël English met zijn echtgenote Marie-José Daele overleefde het familiearchief en het kunstpatrimonium de twee wereldoorlogen. Daardoor kunnen wij vandaag haar levensloop reconstrueren. In de volgende nieuwsbrieven brengen wij verslag uit over ons opzoekingswerk.

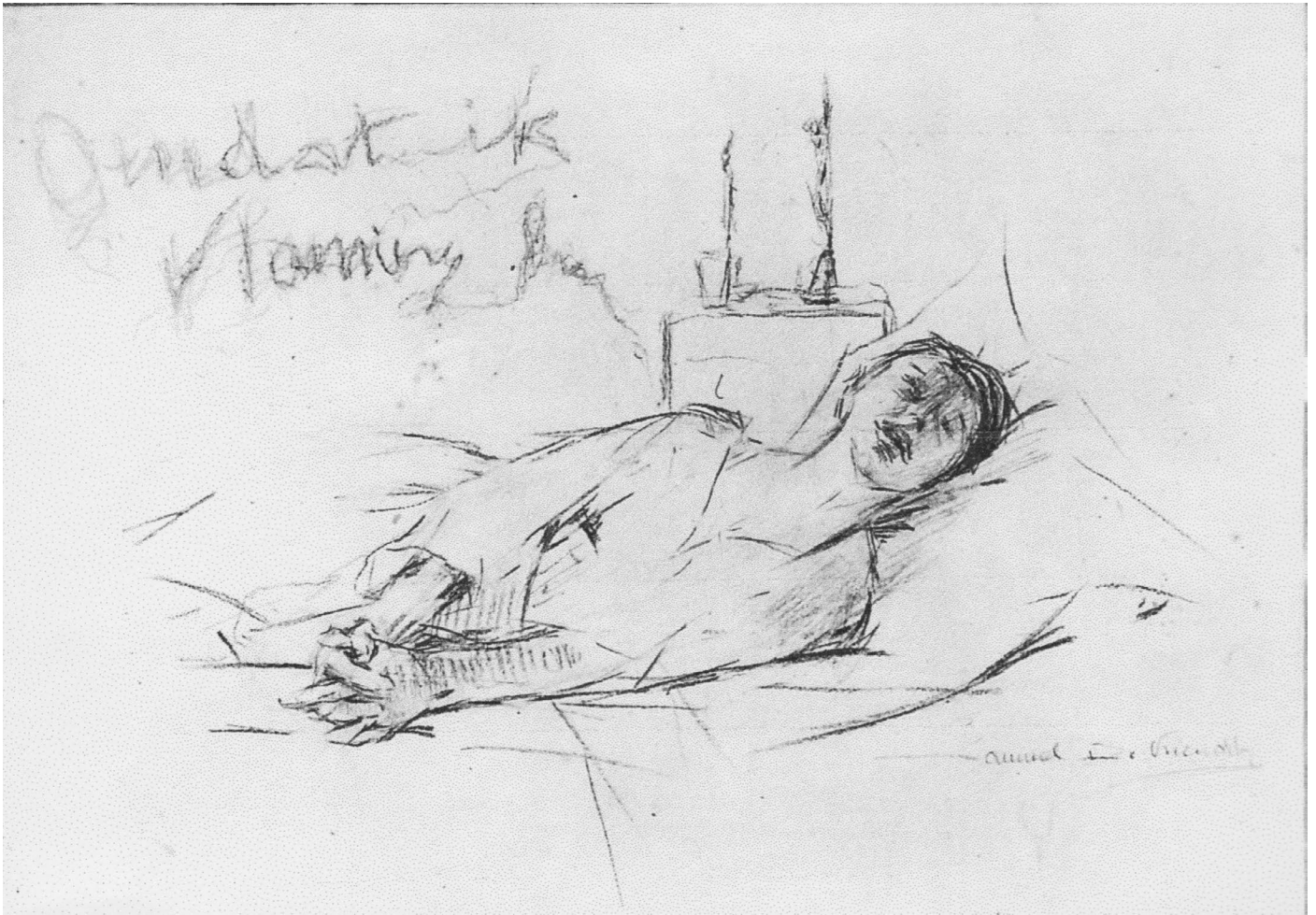
Een van de belangrijkste vragen zoals in elk mensenleven is: hoe en wanneer leerden zij elkaar kennen? Reeds voor Elisa Joe kende had zij een breed sociaal netwerk uitgebouwd in de Antwerpse wereld van Vlaamse kunst en cultuur. Door een document in het familiearchief kunnen wij een tipje van de sluier oplichten. Namelijk de programmabrochure van “*de Vierde liederavond uitgevoerd in het Koninklijk Vlaams Conservatorium op zondag 17 april 1904*”. De inrichter van dit cultureel evenement was de “*Bond der leerlingen en oud-leerlingen St.-Lukas der Koninklijke Academie (voor Schone kunsten) van Antwerpen. Onder het voorzitterschap van den heer Juliaan De Vriendt*”.

Joe studeerde reeds sinds 1901 aan deze hogeschool onder de leiding van Juliaan en bereidde zich voor tot deelname aan de prestigieuze Romeprijs van 1904. Waarschijnlijk was hij aanwezig bij het concert. Onder de uitvoerders waren Mej. Bertha Joors sopraan, Mej. Elisa Goedemé mezzo, M. Laur. Swolfs tenor, M.D. De Roos bas, M. Willem De Lattin pianist. Het was een liederenavond met de laureaten voor zang van het Conservatorium. In het totaal werden die avond 14 liederen voorgedragen van drie Vlaamse componisten, daarvan nam Elisa er zeven voor haar rekening. Twee liederen van Edmond Verheyen, drie “Nachtliedekens” van Lodewijk Ontrop en twee liederen van J.B. Schrey op tekst van Vlaamse en Duitse dichters.

Kunnen wij ons daarbij het volgende voorstellen? Op het podium in de feestzaal van de Vlaamse Muziekhogeschool aan de St.-Jacobsmarkt, zingt Elisa als 28 jarige kunstzangeres bij de vleugelpiano. Bij het aandachtige publiek van vrienden en familie zit tussen de studenten de Bruggeling Joe English. Was hij op slag verliefd? Hebben zij elkaar daar voor het eerst ontmoet? Verder onderzoek zal het uitwijzen... een uniek levensverhaal!

100 jaar geleden stierf Herman Van Den Reeck (1901-1920)

Omdat ik Vlaming ben, potlood op papier door Samuël De Vriendt, sign.r.o.– z.d. tussen 12 en 17 juli 1920

Dit is een onbekend portret van de overleden Herman Van Den Reeck (°Antwerpen 21.04.1901) op zijn doodsbed in het Sint- Elisabethgasthuis. Tijdens een verboden betoging, die volgde op een 11 juli-viering in Borgerhout in 1920 kreeg hij een dodelijke kogel op de Grote Markt van Antwerpen. Als lid van de Antwerpse beweging Groeningewacht kreeg Samuël de gelegenheid om hem een laatste groet te brengen. Hij was kunstschilder en tekenleraar, zo had hij altijd een schetsboekje en tekenstift op zak. Herman werd begraven op 17 juli 1920.

Jan Huybrechts, historicus gespecialiseerd in de geschiedenis van de Vlaamse Beweging en WO I, beschrijft in zijn definitieve biografie hoe het kwam dat de begrafenis van Herman zo een massale belangstelling kende. In de ondertitel krijgt hij het epitheton “*heraut voor een nieuw mensdom in Vlaanderen*” (een uitgave van Doorbraak boeken, 2020, 413 blz.) Uitvoerig analyseert de auteur de omstandigheden van het tragische gebeuren. Het Antwerpse Atheneum waar naast Herman o.a. ook Paul Van Ostaijen schoolliep, was een broeihaard van Vlaamse emancipatie en verzet. De weergave van een reeks gesprekken met de latere kunstcriticus Michel Seuphor (ps. Ferdinand Berckelaers) en jeugdvriend van Herman zijn hierbij een revelatie.

In dat jaar 1920 organiseerde Samuël De Vriendt met het Joe English-comité de éérste IJzerbedevaart. In onze analyse van de Joe English-hulde hebben wij geen invloed kunnen vaststellen van de dood van Herman Van Den Reeck op de herdenking voor Joe. Er kan wel een verband gelegd worden tussen beide gebeurtenissen. Jan Huybrechts analyseerde uitvoerig hoe Herman een bijzondere plaats kreeg als “Martelaar” tijdens het Interbellum. Dit naar analogie met de latere “IJzerhelden of -symbolen” van de IJzerbedevaarten. Onze samenleving had na WO I dergelijke voorbeelden nodig.

Mijn Oorlog 1914-1918

Academia press, Gent, 2020, 151 blz. + illustr.

‘De doden hadden het laatste woord. Op de gewijde puinen van een verloren tijd zag Filliaert hoe de herinnering als overwinnaar het slagveld had verlaten. Als een Feniks oversteeg de hoop het niemandsland van het vergeten. Hij koesterde zijn stad met al zijn zintuigen. Hier was hij geboren, hier mocht het leven opnieuw weelderig groeien’.

Dit is de slotzin van het zesde hoofdstuk “Tijl’s oog op den puinhoop” (p.115 vv.) ingeleid door een ingekleurde tekening “De thuiskomst” (1918) van Jules Fonteyne. In een Brugs decor toont de moeder haar peuter aan de jonge soldaat die eindelijk thuiskomt. Elk hoofdstuk wordt telkens ingeleid door een toepasselijke illustratie van Fonteyne. Het oorlogsverhaal over Juul Filliaert (Nieuwpoort 1890-Oostende 1948), journalist-uitgever-verzamelaar en grootvader van de auteur, is één van de mooiste publicaties die in de WO1-overvloed van de laatste jaren zijn verschenen. Hij behandelt zijn onderwerp niet als een vakhistoricus, maar als een (W)onderwijzer die boeiend vertelt in een verbeeldend verhaal.

De ondertitel “Juul Filliaert, 14-18” is wat misleidend, want in het boek leren wij Filliaert sr. reeds kennen voor WO 1. Maar ook na de oorlog vermeldt de auteur in zijn epiloog het aandeel van Juul bij de inhuldiging van het standbeeld voor de gesneuvelden en oorlogsslachtoffers van Nieuwpoort op 9 aug. 1925.

Het verband met Joe English? Filliaert was redactiesecretaris van *De Belgische Standaard*, toen Joe voor de oorlogskrant een reeks bekende prentbriefkaarten tekende. Ook ontwierp hij de hoofding van deze krant die vanaf nr.76 als dagblad verscheen op 15 juni 1915. Joe werkte mee aan de kunsttentoonstelling georganiseerd tijdens 1916 door de krant. Op pagina 76 lezen wij in een brief aan Juul hoe Joe zijn eigen visie op zijn kunst verwoordt:

“...’k Betracht met een doodéenvoudige lijn vormen weer te geven, met een kleurstemming het gevoel te verhogen...”. Dit levensverhaal is een boeiend vervolg op het vorige boek van de auteur: **De Groote Oorlog op doek, Frontschilders in Nieuwpoort**, 2016, Academia press.

De start van de huidige tentoonstelling “**Mijn Oorlog 1914-1918**” was al voorzien op 8 mei 2020. Deze werd uitgesteld naar november ’20 maar nogmaals werd dit verhinderd door coronamaatregelen die voor de volksgezondheid hard nodig waren. Maar uitgesteld is niet verloren, want alles staat klaar in **Het Westfront te Nieuwpoort. Allen daarheen! De tentoonstelling wordt geopend vanaf 5 december 2020.**

“Zo heeft de aarde ons geleerd dat al wie sterft zal bloeien” (naar Toon Hermans)

Leden van VOS Regio Brugge bij het Heldenhuldekruisje voor Juliaan Vandepitte op de begraafplaats in Blankenberge op 11 november.

Afscheid van kunstvrienden tussen nov. 2019 en nov. 2020.

6 november 2019 te Oostende, heer **Jan De Vriendt**, °Berchem 31.01.1923, echtg. van mevr. Lieve Leuridan, zoon van Samuël De Vriendt en Godelieve Therssens. *‘Moge zijn toewijding en streven naar gerechtigheid, ons dagelijks inspireren’*.

10 juli 2020 te Brugge, mevr. **Godelieve English** °15.10.1939, echtg. van heer Walter Boidin (+1993), moeder van Kathleen, Anneke en Sophie. **Zij was mede-stichtend lid van onze familie-vzw als kleindochter van Joe English en Elisa Goedemé.**

25 juli 2020 te Ieper, mevr. **Sonja Vandenbussche** °14.03.1951, levenspartner van Patrick Hennebel, mama van Brenda en Benny. Vele jaren een trouwe hulp in goede en moeilijke dagen van de fam. Vanoverschelde-English.

20 augustus 2020 te Diksmuide, heer **Maurits Latré** °27.10.1935, echtg. van mevr. **Christiana Wynendaele** °24.02.1937 + 8 oktober 2020. Oud-leraar St.-Aloysiuscollege. *‘Samen waren zij een warm gezin met veel aandacht voor de sociaal zwakken in onze samenleving’*.

2 september 2020 te Mortsel, mevr. **Marie-Magdeleine ‘Marleen’ Goethals** °7.04.1930, echtg. van heer Guido Van Hoof, moeder van Koen, Geertrui en Bieke, (over)grootmoeder van vele kleinkinderen.

24 september 2020 te Maldegem, mevr. **Alfonsina Beckaert** °25.06.1935, echtg. van heer Jean De Lille. Ere-kleuterleidster en moeder van Adinda.

23 oktober 2020 te Brugge, heer **Guido Pieter-Jan Van In** ° 25.05.1930, Advocaat, Oud-schepen Brugge, medestichter en ere-senator VU. *‘Hij toonde zich naast Vlaamsvoelend ook erg milieubewust’*.

17 november 2020 te Leuven, heer **Willy Kuijpers** °1.01.1937, echtg. van mevr. Lieve Devijver. *Een romantische flamingant, wereldverbeteraar en volkse Burgemeester van Herent. Loste veel problemen op met een vleugje humor. Als enthousiaste kunstvriend van onze vzw opende hij een tentoonstelling over “Joe English & WO I” te Aarschot in 2017.*

“Levend Archief”

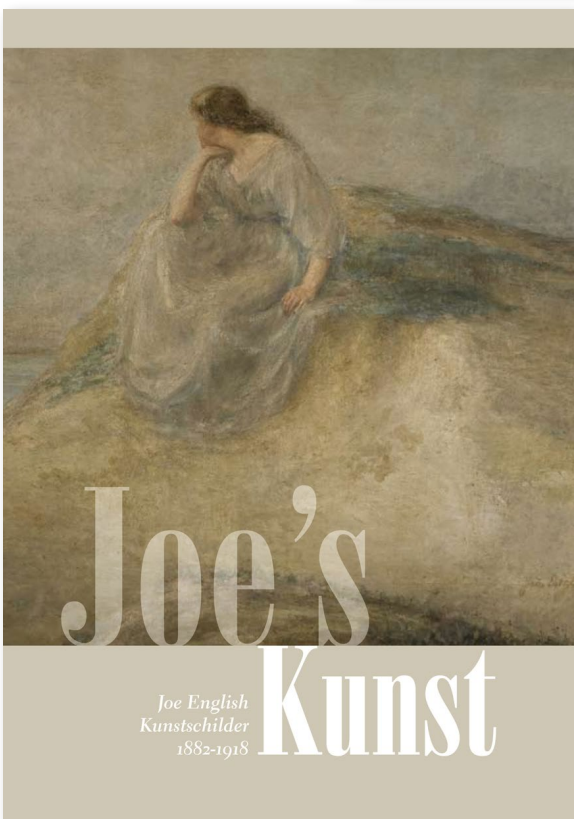
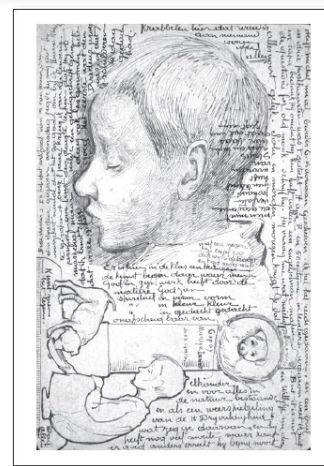
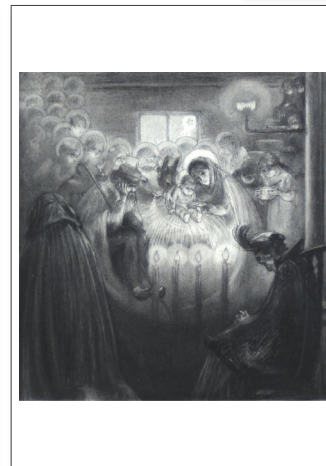
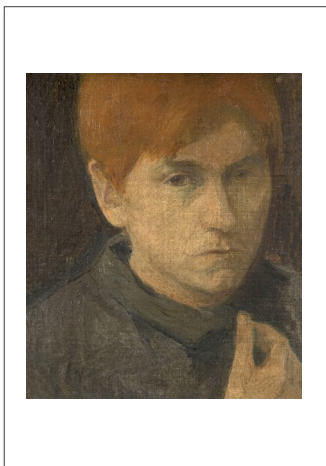
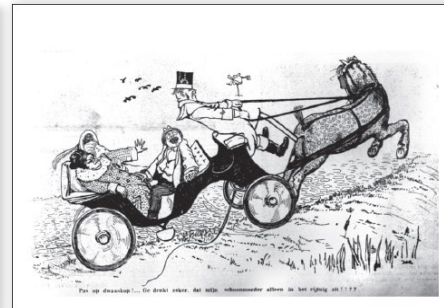
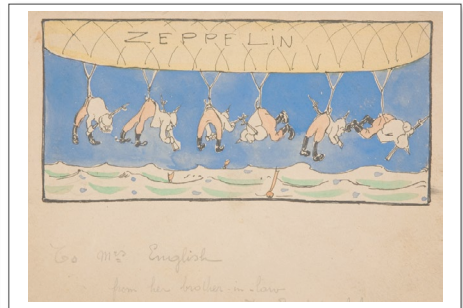
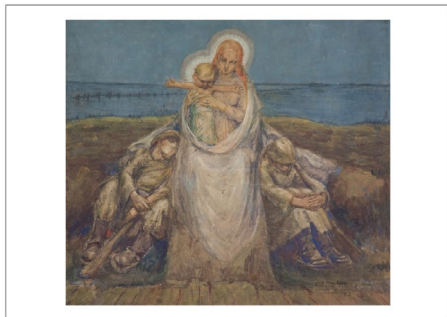
Schenken in de loop van 2020, vanwege

Cartreul Leen, Brugge. S.O’Kelly, *Irish short stories*, diverse knipsels over Vlamingen,
Coudenys Daniël, Brugge. Foto-reproductie Vlag Klein Seminarie Roeselare, ontwerp en uitvoering door Huis English.
De Jonghe Mieke, Brugge. Diverse knipsels over Vlamingen/ 70 jaar VOS/ publicaties IJzerbedevaartcomité na WO 2/ Lieve en Rom Duprez, *Renaat De Rudder een Stille Getuigenis*, 1979, 522 blz.
De Vriendt Jan en Lieve. Diverse documenten en foto’s over Joe English, Marie.E. Belpaire, Samuël De Vriendt. / uitgaven IJzerbedevaartcomité en Oorlogsbedevaarten 40-44 / Michiel English / *Portret van Joe English*, potloodtekening op papier, gesign. Samuël De Vriendt, 1918 / ingelijste reproductie *O.L.Vr. van de IJzer* (soldaten met geweren uit het gebedenboek)/ IJzerreeks nrs. 1-2-3.
Duijck Johan, Brugge. Witgeglazuurd plaasteren bustebeeld van Marie E. Belpaire door Lode Vleeshauwer (25 x 17 x 47) kopie naar origineel beeld: bewaard in KVH Antwerpen.
Maenhoudt Maria, Brugge. Publicaties IJzerbedevaartcomité jaren 1950 / tijdschrift Goedendag jaren 1950.
Simons Ludo, Antwerpen. Recente publicatie over *Marie-Elisabeth Belpaire* door Scheerlinck Karl e.a. red. Academia Press, 2019, 303 pp. met illustratie: *portret van Mevr. Belpaire* door Joe English (o.d. 1917)
Van Ryckeghem Eric, Zedelgem. Publicaties IJzerbedevaartcomité jaren 1930 (5ex)
Vermeulen Maria, Brugge. Diverse historische bijdragen door Michiel English over W.Vlaamse heiligen/ o.a. Godelieve van Gistel.

Enkele interessante recente publicaties over WO I en Vlaggen

Jos De Cock en Noël Colpaert, *VOS 100 jaar actief in Sint-Niklaas en Waas*, Roosen, 2019, 117 blz.
René Thewissen en Erik Royvackers, *De Groote Oorlog herinnerd*. Vlaggen en ornamenten na WO I. Gellik, Erfgoedkring Wiosello, 2018, 196 blz. Met een paragraaf over het Huis English te Brugge, p.80-82.
Louis Vos, *KSA Noordzeegouw en haar historische identiteit*, (1928-1994). Archiefgroep ‘Altijd Jarig’, Gullegem, 2019, 104 blz. Op pag.14 wordt de Vlag van de Sint-Pietersgilde, Oostende afgebeeld, vervaardigd door Huis English in Brugge.
Westtoer, *Terug naar de Westhoek, Feniks 2020. De Groote Wederopbouw*, 2020, 127 pp.
Ypermuseum, *Herstellingen, Terugkeer van het sociaalcultureel leven in Ieper*, 2020, 96 pp.

Kerstactie Kunstkaarten

We hebben nog slechts een beperkte oplage van de hier afgebeelde kaarten dus kunnen we ze niet meer 'à la carte' aanbieden. Vandaar: een pakket van 11 kaarten voor 25€ inclusief port kosten

De '**Joe's Kunst**'-catalogus is nog steeds beschikbaar aan 20€ inclusief portkosten

bestellingen: co.english2@gmail.com

